

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 14Co/122/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1215204526
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 10. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Darina Kriváňová
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2020:1215204526.1

Uznesenie

Krajský súd v Bratislave v senáte v zložení: predsedníčka senátu JUDr. Darina Kriváňová a členovia senátu JUDr. Darina Kuchtová a Mgr. Jana Janics Bajánková, v právnej veci žalobcu: K. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom F. armády XXXX/XX, XXX XX Z., zastúpeného advokátkou JUDr. Edita Lehocká, so sídlom Štúrova 1267, 908 41, Šaštín - Stráže, SAK 6266 proti žalovaným: 1/ K. H., nar. XX,XX,XXXX, bytom C. XXXX/X, XXX XX D., 2/ C. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XXXX/X, XXX XX D. obaja zastúpení advokátkou JUDr. Margita Surá, so sídlom Podzáhradná 43, 821 06 Bratislava, SAK 2608, o vydanie bezdôvodného obohatenia, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II č. k. 16C/97/2015-81 zo dňa 10.11.2017, takto

rozhodol:

Krajský súd v Bratislave rozsudok Okresného súdu Bratislava II č. k. 16C/97/2015-81 zo dňa 10.11.2017 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Bratislava II rozsudkom č. k. 16C/97/2015-81 zo dňa 10.11.2017 zamietol žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia, ktorou sa žalobca domáhal, aby súd uložil žalovaným 1/ a 2/ vydanie bezdôvodného obohatenia vo forme náhrady za užívanie spoluvlastníckeho podielu žalobcu žalovanými 1/ a 2/ na nehnuteľnostiach zapísaných na LV č. XX, obec Bratislava - mestská časť C., ktoré všetci traja nadobudli do spoluvlastníctva na základe Osvedčenia o dedičstve sp. zn. 46D/338/2013, Dnot 50/2013.

2. Žalobca tvrdil, že jeho spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 2/8 neužíva, keďže v rodinnom dome nebýva, v Bratislave sa nezdržiava a ani nemá v pláne sa do Bratislavy vrátiť a v dome bývať. Žalovaní 1/ a 2/ v rodinnom dome bývajú, predmetné nehnuteľnosti užívajú a užívajú aj jeho spoluvlastnícky podiel, čo je nad rámec ich spoluvlastníckych podielov.

3. Žalovaní 1/ a 2/ žiadali žalobu zamietnuť ako nedôvodnú. Poukázali pritom na konanie vedené na Okresnom súde Bratislava II, sp. zn. 50C/273/2014, predmetom ktorého bolo zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k predmetnej nehnuteľnosti. Toto konanie bolo skončené súdnym zmerom, v ktorom sa žalovaní 1/ a 2/ zaviazali zaplatiť žalobcovi sumu 43.000 eur, ako cenu jeho spoluvlastníckeho podielu. Žalobca súdu nepreukázal právny titul, na základe ktorého sa domáha od žalovaných 1/ a 2/ zaplata ním uplatnenej sumy. Podľa žalovaných nie je možné žalobcom uplatnený nárok kvalifikovať ako bezdôvodné obohatenie v zmysle § 458 Občianskeho zákonníka, nakoľko nie je v danom prípade možné hovoriť o užívaní veci bez právneho dôvodu, pretože ide o nárok vyplývajúci z ustanovenia §137 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žalobca nikdy nemal v úmysle využívať svoj spoluvlastnícky podiel a uplatnením si nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia si žalobca zvyšuje hodnotu svojho spoluvlastníckeho podielu.

4. Okresný súd vychádzal zo zistenia, že žalobca ako aj žalovaní 1/ a 2/ nadobudli vlastnícke právo k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XX na základe Osvedčenia o dedičstve sp. zn. 46D/338/2013, Dnot 50/2013 vydaného dňa 19.02.2014 notárom JUDr. Stanislavom Bauerom. Z predmetného osvedčenia o dedičstve vyplýva, že dedičia po poručiťelovi C. H., zosnulom dňa XX.XX.XXXX uzavreli

dohodu o vysporiadaní dedičstva. Dedičmi boli žalobca, žalovaní 1/ a 2/ ako deti poručiteľa a manželka poručiteľa. Z článku V. dohody vyplýva, že nehnuteľnosti uvedené na LV č. XX nadobudnú deti poručiteľa - žalobca v podiele 2/8, žalovaní 1/ v podiele 3/8 a žalovaný 2/ v podiele 3/8.

5. Okresný súd mal z vykonaného dokazovania preukázané, že v období od 20.02.2014 do 15.08.2017 (do právoplatnosti uznesenia o schválení súdneho zmiernu, sp. zn. 50C/273/2014-61 zo dňa 30.06.2017, ktorým došlo k zrušeniu a vysporiadaní spoluvlastníctva medzi stranami sporu) boli žalobca a žalovaní 1/ a 2/ podielovými spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností, zapísaných na LV č. XX, pre obec D. mestská časť C.. Žalobca bol spoluvlastníkom v podiele 2/8 a žalovaní 1/ a 2/ každý v podiele 3/8. Pokiaľ ide o skutočnosť, že podielové spoluvlastníctvo strán sporu k predmetným nehnuteľnostiam bolo zrušené a vysporiadané schválením súdneho zmiernu uznesením, sp. zn. 50C/273/2014-61 zo dňa 30.06.2017, právoplatným dňa 15.08.2017, tak že nehnuteľnosti boli prikázané do výlučného vlastníctva žalovaných 1/ a 2/ a žalovaní sa zaviazali žalobcovi zaplatiť náhradu za jeho spoluvlastnícky podiel vo výške 43.000 eur, okresný súd skonštatoval, že táto skutočnosť na posúdenie predmetnej veci nemala zásadný právny význam.

6. V danej veci sa žalobca domáhal vydania bezdôvodného obohatenia, spočívajúceho v náhrade za užívanie nehnuteľností, ktoré ako podielový spoluvlastník žalobca neužíval v období od 20.02.2014 do 15.08.2017. Výšku ním uplatnenej náhrady za užívanie nehnuteľností žalobca opiera o trhovú cenu nájmu rodinného domu v rozhodnom období, kedy priemerná cena nájmu podľa vyjadrenia Národnej asociácie realitných kancelárií bola vo výške 1.016 eur mesačne. Keďže žalobcov podiel v rozhodnom období predstavoval 1, bezdôvodné obohatenie na strane žalovaných 1/ a 2/ predstavovalo sumu 254 eur mesačne. Celkovo sa tak žalovaní 1/ a 2/ mali na úkor žalobcu bezdôvodne obohatiť vo výške 10.540,90 eur.

7. Okresný súd dospel k záveru, že žalobcom uplatnený nárok je nedôvodný. Žalobca v konaní žiadnym relevantným spôsobom nepreukázal, že by mu žalovaní 1/ a 2/ v užívaní nehnuteľností bránili. Sporné nebolo ani tvrdenie, že žalobca neprejavoval už roky záujem vec užívať. O nehnuteľnosť sa žiadnym spôsobom nezaujíma, neprispieva na údržbu a neplatí dane. Náhrada, ktorej zaplata sa žalobca domáha je nedôvodná, nakoľko žalovaní 1/ a 2/ sa nemohli na úkor žalobcu bezdôvodne obohatiť, pretože iba realizovali svoje oprávnenia vyplývajúce im z vlastníctva spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti.

8. O trovách konania rozhodol okresný súd podľa § 255 ods. 1 CSP. Žalovaní 1/ a 2/ mali vo veci plný úspech, a preto im priznal nárok na náhradu trov konania.

9. Proti rozsudku podal odvolanie žalobca, ktorý namietal, že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Z dokazovania bolo preukázané, že žalobca k nehnuteľnostiam, ktorých bol v čase konania podielovým spoluvlastníkom, nemal prístup, nedisponoval kľúčmi od nehnuteľností a nemal možnosť žiadnym spôsobom užívať svoj spoluvlastnícky podiel. Procesná obrana, založená na tvrdeniach žalovaných 1/ a 2/, že sa žalobca o nehnuteľnosti nezaujímal a ani v nej nebýval, nemá právnu oporu, a to z dôvodu, že žalobca do 19.04.2014 nebol podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností, nemal žiadny dôvod sa o nehnuteľnosť zaujímať. Tvrdil, že žalovaní 1/ a 2/ v čase existencie podielového spoluvlastníctva so žalobcom, nehnuteľnosti užívali celé, t.j. i nad rámec ich spoluvlastníckych podielov. Zároveň neexistuje žiadna dohoda medzi spoluvlastníkmi, na základe ktorej by boli žalovaní oprávnení užívať nehnuteľnosti nad rámec ich spoluvlastníckych podielov. Žalobca ďalej v odvolaní tvrdil, že správne vyčíslil výšku bezdôvodného obohatenia žalovaných 1/ a 2/, keď pre výpočet finančnej náhrady bezdôvodného obohatenia použil výšku priemernej ceny mesačného nájmu za porovnateľnú nehnuteľnosť v k.ú. Vrakuňa, tak ako túto priemernú cenu oznámila prvostupňovému súdu Asociácia realitných kancelárií Slovenska vo svojej odpovedi zo dňa 22.04.2016. Na základe týchto argumentov sa žalobca odvolaním domáha, aby rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo zrušené a vrátené na ďalšie konanie.

10. Žalovaní 1/ a 2/ sa vyjadrili k odvolaniu podaním zo dňa 08.03.2018, že súd prvej inštancie správne vyvodil záver, že žaloba je nedôvodná, pretože žalobca žiadnym relevantným spôsobom nepreukázal, že by mu žalovaní v užívaní nehnuteľností bránili. Je nesporné, že žalobca neprejavoval záujem užívať nehnuteľnosť, naopak svojimi tvrdeniami, osobitne súdnymi žalobami potvrdil, že od nadobudnutia spoluvlastníckeho podielu nikdy o užívanie nehnuteľnosti nejavil záujem, mal záujem len o vyplatenie

jeho podielu. Žalobcom uplatnený nárok nie je možné právne kvalifikovať ako nárok z bezdôvodného obohatenia podľa § 458 Občianskeho zákonníka, nakoľko sa nejedná o užívanie veci bez právneho dôvodu, pretože ak sa podielový spoluvlastník domáha náhrady vo forme peňažného plnenia voči druhému spoluvlastníkovi za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu, ide o právny vzťah z podielového spoluvlastníctva osobitne v Občianskom zákonníku upravený v § 137 ods. 1 v spojení s § 123 Občianskeho zákonníka. Ustanovenia o bezdôvodnom obohatení preto nemožno na daný prípad aplikovať, majú len podpornú povahu a nemožno ich rozširovať na práva, ktoré sa opierajú o osobitné zákonné ustanovenia. Žalovaní 1/ a 2/ tvrdia, že neužívajú nehnuteľnosť nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu a neprisvojujú si úžitkovú hodnotu nehnuteľností vo väčšej miere, než zodpovedá ich podielu. Priznaním uplatneného nároku - vyčíslenou výškou údajného bezdôvodného obohatenia, by sa žalobcovi za jeho spoluvlastnícky podiel dostalo viac, ako je reálna hodnota jeho spoluvlastníckeho podielu, nakoľko titulom zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva za náhradu bola žalobcovi súdom priznaná náhrada 43.000 eur. Preto žalovaní 1/ a 2/ navrhli, aby odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vec správne potvrdil.

11. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací (§ 34 C.s.p.), preskúmal vec, viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379 a § 380 ods. 1 Civilného sporového poriadku) vec prejednal bez nariadenia pojednávania, keď pre nariadenie pojednávania podľa ustanovenia § 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku neboli splnené zákonné podmienky (nebolo potrebné doplniť resp. zopakovať dokazovanie, nevyžaduje to dôležitý verejný záujem) a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je dôvodné.

12. Žalobca v podanom odvolaní namietal nesprávne právne posúdenie veci okresným súdom. Pretože v posudzovanej veci je určujúca správna právna kvalifikácia žalovaného nároku., bolo potrebné riešiť otázku, či právo spoluvlastníka na náhradu za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu v prípade, ak nedošlo k dohode o náhrade za jej neužívanie, je nárokom vyplývajúcim priamo zo zákona (§ 137 ods. 1 OZ) alebo ide o nárok z bezdôvodného obohatenia (§ 451 a nasl. OZ).

13. Okresný súd zistený skutkový stav právne posúdil podľa § 451 ods. 1 a 2 a § 456 Občianskeho zákonníka ako bezdôvodné obohatenie.

14. K odvolaciemu dôvodu, ktorý uplatnil odvolateľ v podanom odvolaní, v zmysle ust. § 365 ods. 1 písm. h/ C.s.p. odvolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav, to znamená, vyvodzuje zo skutkového zistenia aké práva a povinnosti majú strany sporu podľa príslušného právneho predpisu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav (skutkové zistenie), pričom o mylnú aplikáciu právnych predpisov ide, ak použil iný právny predpis, než ktorý mal správne použiť alebo aplikoval správny predpis, ale nesprávne ho vyložil.

15. Podľa § 123 Občianskeho zákonníka, vlastník je v medziach zákona oprávnený predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním.

16. Podľa § 136 ods. 1 Občianskeho zákonníka, vec môže byť v spoluvlastníctve viacerých vlastníkov

17. Podľa § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podiel vyjadruje mieru, akou sa spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci.

18. Vo všeobecnosti platný právny poriadok nepozná tzv. reálne (delené) spoluvlastníctvo, t.j. také, pri ktorom by z titulu spoluvlastníctva patrilo jednotlivým spoluvlastníkom právo výlučne disponovať určitou, reálne oddelenou časťou veci. Na to, aby podieloví spoluvlastníci mohli nakladať s jej reálnou časťou, sa vyžaduje, aby spoluvlastníctvo k veci bolo zrušené niektorým zo spôsobov uvedených v ustanovení § 141 a § 142. Dovtedy totiž nie je známe, komu zo spoluvlastníkov patrí tá ktorá časť spoločnej veci. Mierou účasti každého spoluvlastníka na právach a povinnostiach k spoločnej veci (tzv. obsahová stránka tohto právneho vzťahu) je spoluvlastnícky podiel určený zlomkom (napr. 1/2, 2/5 a pod.) alebo percentom (napr. 20%, 50% a pod.). Vyjadruje mieru, akou sa spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci a je číselným vyjadrením právneho postavenia každého spoluvlastníka vo vzťahu k ostatným spoluvlastníkom. Vyjadruje, do akej

miery je spoluvlastník zúčastnený na hospodárení so spoločnou vecou, v akom pomere sa podieľa na úžitkoch veci a nesie bremená s vecou spojené, aký diel na neho pripadne z veci samej alebo z výťažku jej predaja pri zrušení spoluvlastníctva a pod. Z tohto dôvodu je vyjadrenie výšky spoluvlastníckych podielov nevyhnutnou súčasťou každého spoluvlastníckeho vzťahu. Spoluvlastnícky podiel neznamená, že vlastnícke právo spoluvlastníka sa vzťahuje na určitú časť nehnuteľnosti, ktorá je v spoluvlastníctve, ale je iba číselným vyjadrením právneho postavenia spoluvlastníka k ostatným spoluvlastníkom a znamená mieru, akou sa spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci, na užívaní spoločnej veci a pod. (pozri aj R 61/1966).

19. Okresný súd mal správne posudzovať uplatnený nárok žalobcu podľa § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého podiel vyjadruje mieru, akou sa spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci. V zmysle tohto ustanovenia, ak spoluvlastník neužíva alebo nemôže užívať spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu, obohatenie druhého spoluvlastníka, prípadne ostatných spoluvlastníkov spočíva v užívaní väčšieho rozsahu predmetu spoluvlastníctva, než ktorý zodpovedá jeho, resp. ich spoluvlastníckemu podielu. Vychádzal zo skutkového záveru, že žalobca žiadnym relevantným spôsobom nepreukázal, že by mu žalovaní 1/ a 2/ v užívaní nehnuteľností bránili a užívali aj jeho spoluvlastnícky podiel.

20. V dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci, okresný súd nedostatočne zistil skutkový stav a uspokojil sa iba s uvedeným záverom, na základe ktorého žalobu zamietol. Odvolací súd k tomu uvádza, že nárok spoluvlastníka na náhradu za neužívanie spoločnej veci v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu vyplýva z ustanovenia § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka a nie z ustanovenia § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka. Jeho nevyhnutným predpokladom je užívanie tejto veci druhým spoluvlastníkom, resp. ostatnými spoluvlastníkmi nad rozsah jeho spoluvlastníckeho podielu. Neužívanie veci v rozsahu spoluvlastníckeho podielu spoluvlastníkom musí byť dôsledkom jej užívania druhým spoluvlastníkom nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu. Len v takomto prípade sa spoluvlastník užívajúci spoločnú vec nad rozsah spoluvlastníckeho podielu podieľa na prisvojovaní si úžitkovej hodnoty veci vo väčšej miere, než zodpovedá jeho podielu. Nie je pritom rozhodujúce, či tento stav vyplýva z dohody spoluvlastníkov, alebo z rozhodnutia väčšinového spoluvlastníka, alebo či ide o faktický stav. Je zrejmé, že ak by spoločná vec vôbec nebola spoluvlastníkmi užívaná, žiaden nárok na náhradu za jej neužívanie by medzi nimi nevznikol. Rovnako takýto nárok nevzniká ani v prípade, ak spoluvlastník užíva len časť veci v rozsahu neprevyšujúcom jeho spoluvlastnícky podiel, pretože v takomto prípade nič nebráni druhému spoluvlastníkovi, aby sa tiež podieľal na svojom užívacom oprávnení v rozsahu svojho podielu a to užívaním zostávajúcej časti veci. Dôvod, pre ktorý tento spoluvlastník prípadne spoločnú vec neužíva, nie je právne významný a rovnako tak nie je významné ani prípadné užívanie časti veci treťou osobou.

21. V danej veci okresný súd neskúmal, či sa žalovaní užívaním spoločnej nehnuteľnosti podieľali na úžitkovej hodnote tejto veci vo väčšom rozsahu, než zodpovedá ich spoluvlastníckemu podielu a či im vznikla preto povinnosť na náhradu voči žalobcovi ako spoluvlastníkovi neužívajúceho nehnuteľnosti v rozsahu svojho podielu. Z obsahu spisu a to konkrétne zo zápisnice o pojednávaní zo dňa 25.1.2016 (č.l. 47) vyplýva, že žalovaný 2/ uviedol, že „v dome bývam ja, odporca v 1.rade a naša mama. Navrhovateľ od domu nemá kľúče.“ V súvislosti s týmto vyjadrením žalovaného 2/, okresný súd neskúmal dôvodnosť nároku žalobcu, ale iba konštatoval, že žalobca žiadnym relevantným spôsobom nepreukázal, že by mu žalovaní 1/ a 2/ v užívaní nehnuteľností bránili a užívali aj jeho spoluvlastnícky podiel. Bolo povinnosťou súdu skúmať dôvodnosť nároku žalobcu, vychádzajúc zo zákonných predpokladov vyplývajúcich z ustanovenia § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka, že neužívanie veci v rozsahu spoluvlastníckeho podielu spoluvlastníkom, musí byť dôsledkom jej užívania druhým spoluvlastníkom nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu. Len v takomto prípade sa spoluvlastník užívajúci spoločnú vec nad rozsah spoluvlastníckeho podielu podieľa na prisvojovaní si úžitkovej hodnoty veci vo väčšej miere, než zodpovedá jeho podielu. Týmito zákonnými predpokladmi uvedeného ustanovenia sa okresný súd nezaoberal a bez potrebného dokazovania v zmysle uvedeného ustanovenia žalobu zamietol. Pre rozhodnutie daného sporu nebolo významné konštatovanie okresného súdu v závere odôvodnenia rozsudku, že žalobca sa o nehnuteľnosť ako aj o svoju matku žiadnym spôsobom nezaujíma, neprispieva na údržbu a neplatí dane. Účelom a zmyslom ustanovenia nezodpovedá ani názor okresného súdu, že žalovaní sa nemohli na úkor žalobcu bezdôvodne obohatiť, pretože iba realizovali svoje oprávnenia vyplývajúce im z vlastníctva spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti. Je

nepochybné, že žalovaní 1 a 2 boli oprávnení nehnuteľnosť v rozsahu svojho podielu užívať, ale v danom prípade je významné zistenie, či užívali nehnuteľnosť vo väčšej miere, než zodpovedá ich podielu, čo však okresný súd neskúmal. Záver okresného súdu vychádzajúci z odôvodnenia napadnutého rozsudku, je okrem nesprávneho právneho posúdenia veci, keď okresný súd na danú vec aplikoval nesprávny právny predpis (§ 451 a nasl. Občianskeho zákonníka), ešte aj nepreskúmateľný. Okresný súd zrejme nepochopil, aký nárok a na základe akého zákonného ustanovenia si žalobca v tomto konaní uplatnil a je nevyhnutné zdôrazniť, že danou vecou sa doteraz zaoberali a právny názor vyslovili súdy vyššej inštancie, na ktoré vo vyjadrení na pojednávaní dňa 10.11.2017 poukázala právna zástupkyňa žalovaných 1/ a 2/, ktorá uviedla, že nie je možné žalobcom uplatňovaný nárok kvalifikovať ako nárok vyplývajúci z bezdôvodného obohatenia v zmysle § 458 Občianskeho zákonníka. Nejedná sa o užívanie bez právneho dôvodu a teda o majetkový prospech získaný bez právneho dôvodu. Jednoznačne v danom prípade ide o nárok vyplývajúci priamo zo zákona (§ 137 ods. 1 O.z.). Zároveň poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 55/2009, v ktorom sa rieši otázka, či právo spoluvlastníka na náhradu za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu je nárokom vyplývajúcim priamo zo zákona, alebo ide o nárok z bezdôvodného obohatenia tak, ako ho uplatnil žalobca. V súvislosti s daným právnym názorom poukázala aj na rozsudok NS SR sp. zn. 2Cdo 141/1999, rozhodnutie Krajského súdu Žilina sp. zn. 6Co 135/2014, Krajského súdu Banská Bystrica sp. zn. 16Co 412/2014.

22. Otázkou právneho posúdenia veci takýchto nárokov a zároveň aj premlčaním nároku sa zaoberal aj Najvyšší súd SR vo viacerých svojich rozhodnutiach, ako napr. z rozhodnutia sp. zn. 4Cdo 277/2009 vyplýva "Odvolací súd založil svoje rozhodnutie (na rozdiel od súdu prvého stupňa) na právnom názore, podľa ktorého ak medzi spoluvlastníkmi nedošlo k dohode o výške náhrady za užívanie nehnuteľnosti, náhradu vo forme peňažného plnenia uplatnenú podielovým spoluvlastníkom za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu, treba považovať za nárok z bezdôvodného obohatenia (pre jeho premlčanie platí v zmysle § 107 ods. 1 OZ dvojročná subjektívna premlčacia doba). Žalobca v dovolaní namietal nesprávnosť tohto právneho názoru odvolacieho súdu, lebo ním uplatnený nárok vyplýva z podielového spoluvlastníctva účastníkov k spoločnej veci, t.j. zo zákonných ustanovení upravujúcich toto spoluvlastníctvo (v takomto prípade sa právo premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe v zmysle § 101 OZ). Podľa odôvodnenia tohto rozhodnutia NS SR, zo zákonných ustanovení § 123, § 136 a § 137 Občianskeho zákonníka vyplýva, že obsahom vlastníckeho (spoluvlastníckeho) práva, je okrem iného, aj oprávnenie vlastníka vec v medziach zákona užívať. Vec môže byť v spoluvlastníctve aj viacerých osôb, pričom spoluvlastnícky podiel vyjadruje mieru účasti spoluvlastníka na vzťahu k spoločnej veci. To znamená, že vyjadruje aj mieru účasti, pokiaľ ide o užívanie spoločnej veci. Každý zo spoluvlastníkov je v zmysle § 137 ods. 1 OZ oprávnený spoločnú vec užívať v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu. V prípade, že spoluvlastníkovi nie je zabezpečené užívanie spoločnej veci v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu, má právo na poskytnutie tomu zodpovedajúcej náhrady vo forme peňažného plnenia. Tomuto právu potom korešponduje povinnosť spoluvlastníka, ktorý vec užíva, takéto plnenie spoluvlastníkovi vylúčenému z užívania spoločnej veci poskytnúť. Treba zdôrazniť, že aj keď medzi podielovými spoluvlastníkmi nedôjde k dohode o užívaní spoločnej veci a jeden alebo viacerí z nich ju užívajú, nie je možné dospieť k záveru, že vec je užívaná bez právneho dôvodu (o to viac, takýto záver neprichádza do úvahy, ak sa spoluvlastníci na spôsobe užívania dohodli). Právnym dôvodom na užívanie veci je aj v takomto prípade ich spoluvlastnícke právo. Spoluvlastnícky podiel vyjadrujúci mieru účasti spoluvlastníka na právach a povinnostiach k spoločnej veci nie je totiž podiel na veci reálne vymedzený tak, ako to správne uviedol aj odvolací súd, ale je len podielom ideálnym. V rámci neho nie je možné preto oddeliť, čo je výlučne podiel jedného spoluvlastníka a čo je výlučne podiel druhého spoluvlastníka, resp. podiely ostatných spoluvlastníkov. Z vyššie uvedeného možno vyvodiť, že ak sa podielový spoluvlastník domáha náhrady vo forme peňažného plnenia voči druhému spoluvlastníkovi za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu, ide o právny vzťah z podielového spoluvlastníctva osobitne v Občianskom zákonníku upravený. V prípade, že sa spoluvlastníci o spôsobe užívania spoločnej veci, prípadne o jej náhrade nedohodnú, ide o nárok, ktorý vyplýva z ustanovenia § 137 ods. 1 OZ v spojení s § 123 OZ. Toto právo je nepochybne majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje v trojročnej všeobecnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ. Uvedený nárok nemožno právne kvalifikovať ako nárok z bezdôvodného obohatenia. Ustanovenia o bezdôvodnom obohatení majú len podpornú povahu a ich použitie nemožno preto rozširovať na práva, ktoré sa opierajú o osobitné zákonné ustanovenia. Napokon, v prípade práva podielového spoluvlastníka na náhradu za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu, nie je splnená ani jedna zo skutkových podstát

vzniku bezdôvodného obohatenia. Nejde totiž a to ani vtedy, ak spoluvlastník vec v celosti užíva bez dohody s ostatnými spoluvlastníkmi, o užívanie veci bez právneho dôvodu a teda o majetkový prospech získaný bez právneho dôvodu, ani o majetkový prospech získaný plnením z neplatného právneho úkonu, plnením z právneho dôvodu, ktorý dodatočne odpadol, prípadne získaný z nestatočných zdrojov (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. mája 2000 sp. zn. 2 Cdo 141/99). V posudzovanej veci je nesporné, že účastníci v rozhodujúcom čase boli podielovými spoluvlastníkmi dotknutej nehnuteľnosti, že nehnuteľnosť užívali v celosti žalovaní, resp. žalovaná 2/ a že žalobcovi náhradu vo forme peňažného plnenia neposkytli, keď sa nevedeli dohodnúť na jej výške. Žalobca sa bezpochyby domáhal peňažného plnenia voči žalovaným za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu. Uplatnil teda právo, ktoré vyplýva z podielového spoluvlastníctva, a ktoré sa opiera o ustanovenie § 137 ods. 1 OZ. Toto právo má majetkovú povahu a premlčuje sa v trojročnej všeobecnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ. Dovolací súd preto rozsudok odvolacieho súdu pre nesprávne právne posúdenie veci v otázke opodstatnenosti uplatneného nároku v napadnutom zmeňujúcom výroku zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 a contrario O.s.p.).“

23. Pre doplnenie odvolací súd tiež poukazuje na rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11Co 386/2017 zo dňa 7.11.2018, ktorým odvolací súd potvrdil zamietajúci rozsudok Okresného súdu Rožňava č.k. 8C 15/2009-300 zo dňa 20.7.2017, ktorým bola riešená obdobná vec o nároku, ktorý sa opiera o zákonné ustanovenie § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka, v ktorom tento súd vyslovil, že pokiaľ sa podielový spoluvlastník domáha náhrady voči druhému spoluvlastníkovi z toho dôvodu, že užíva spoločnú vec nad rámec svojho podielu na spoločnej veci bez dohody s ním, ide o nárok, podľa uvedeného ustanovenia a nemôže byť nárokom bez právneho dôvodu, pretože ustanovenia o bezdôvodnom obohatení majú kogentnú povahu a nie je preto možné ich neprípustným spôsobom vykladať extenzívne. V tomto konaní súd žalobu zamietol po zistení, že nebolo preukázané, či pôvodne žalovaný nehnuteľnosť užíval v celom rozsahu, teda aj podiel patriaci žalobcovi a žalobca tak neunesol svoje dôkazné bremeno, keď nepreukázal skutočnosť, že žalovaný sám užíval nehnuteľnosť a teda aj spoluvlastnícky podiel žalobcu.

24. Nárok spoluvlastníka na náhradu za neužívanie spoločnej veci v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu vyplýva z ustanovenia § 137 ods. 1 Obč. zákonníka. Jeho nevyhnutným predpokladom je užívanie tejto veci druhým spoluvlastníkom (ostatnými spoluvlastníkmi) nad rozsah jeho (ich) spoluvlastníckeho podielu. Neužívanie veci v rozsahu spoluvlastníckeho podielu spoluvlastníkom musí byť dôsledkom jej užívania druhým spoluvlastníkom nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu. Len v takomto prípade sa spoluvlastník užívajúci spoločnú vec nad rozsah spoluvlastníckeho podielu podieľa na prisvojovaní si úžitkovej hodnoty veci vo väčšej miere, než zodpovedá jeho podielu. Nie je pritom rozhodujúce, či tento stav vyplýva z dohody spoluvlastníkov (okrem ak by jej súčasťou bola aj dohoda o bezplatnom užívaní celej veci alebo jej časti), alebo z rozhodnutia väčšinového spoluvlastníka, alebo či ide o faktický stav. Je zrejmé, že ak by spoločná vec vôbec nebola spoluvlastníkmi užívaná, žiaden nárok na náhradu za jej neužívanie by medzi nimi nevznikol. Rovnako takýto nárok nevzniká ani v prípade, ak spoluvlastník užíva len časť veci v rozsahu neprevyšujúcom jeho spoluvlastnícky podiel, pretože v takomto prípade nič nebráni druhému spoluvlastníkovi, aby sa tiež podieľal na svojom užívanom oprávnení v rozsahu svojho podielu a to užívaním zostávajúcej časti veci. Dôvod pre ktorý tento spoluvlastník prípadne spoločnú vec neužíva, nie je právne významný a rovnako tak nie je významné ani prípadné užívanie časti veci treťou osobou. Pri posudzovaní rozsahu užívania spoločnej veci však nemusí byť rozhodujúca len veľkosť užíwanej časti veci (výmera časti pozemku), ale rozhodujúca môže byť úžitková (hospodárska) hodnota užíwanej časti veci, ak je táto hodnota, vzhľadom na konkrétne okolnosti, u jednotlivých častí veci, rozdielna.

25. V danej veci bolo potrebné zistiť, či sa žalovaní užívaním časti spoločnej nehnuteľnosti podieľali na úžitkovej hodnote tejto veci vo väčšom rozsahu, než zodpovedá ich spoluvlastníckemu podielu a či im vznikla povinnosť na náhradu voči žalobcovi ako spoluvlastníkovi neužívajúcemu vec v rozsahu svojho podielu. Okresný súd v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci neskúmal zákonné predpoklady pre dôvodnosť nároku žalobcu, ktorý si uplatnil podanou žalobou.

26. Obsahové náležitosti rozsudku určuje ust. § 220 C.s.p. Ich správnosť a úplnosť je predpokladom preskúmateľnosti rozhodnutia. Podľa ustanovenia § 220 ods. 2 C.s.p., v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil.

Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. V danom prípade sa okresný súd ustálenou rozhodovacou praxou v tejto otázke nezaoberal, danú vec nesprávne právne posúdil i keď mal pre svoje rozhodnutie dostatok rozhodnutí odvolacích súdov a najmä rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

27. Štruktúra odôvodnenia rozhodnutia je v priamej spojitosti so základným právom na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Ak súd pri odôvodňovaní rozhodnutia nepostupuje spôsobom, ktorý záväzne určuje ustanovenie § 220 ods. 2 C.s.p. dochádza nielen k tomu, že rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov alebo pre ich nezrozumiteľnosť, ale aj k tomu, že základné právo na súdnu ochranu nie je naplnené reálnym obsahom. Konanie a rozhodovanie všeobecných súdov sa uskutočňuje v predpísanom ústavnom a zákonnom rámci, rešpektovanie ktorého vylučuje svojvôľu v ich postupe, pričom vylúčenie svojvôle sa zabezpečuje viacerými prostriedkami, vrátane ich povinnosti svoje rozhodnutia odôvodniť. Odôvodnenie rozhodnutí dovoľuje účastníkom konania posúdiť ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné predpisy a akými úvahami sa spravoval pri svojom rozhodovaní o veci. S poukazom na vyššie uvedené, odvolací súd považoval napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie okrem toho, že súd nesprávne právne vec posúdil aj za nepreskúmateľné.

28. Odvolací súd preto rozsudok súdu prvej inštancie pre nesprávne právne posúdenie veci v otázke opodstatnenosti uplatneného nároku žalobcu zrušil a vec vrátil na nové konanie a rozhodnutie podľa § 389 ods. 1 písm. c) C.s.p.

29. Úlohou súdu prvej inštancie v novom rozhodnutí bude skúmať dôvodnosť uplatneného nároku žalobcu vyplývajúceho z ustanovenia § 137 Občianskeho zákonníka a zistiť potrebné dokazovanie, v akom rozsahu žalovaní 1/ a 2/ užívajú predmetnú nehnuteľnosť, či v celom rozsahu a aj podiel žalobcu, ako tvrdí žalobca v podanej žalobe, s prihliadnutím na vyjadrenia oboch strán (na pojednávaní žalovaný 2/ tvrdil, že nehnuteľnosť užíva spolu so žalovaným 1/ aj s matkou), pričom rozsahu užívania žalovanými 1/ a 2/ súd doteraz neskúmal a tak si nezabezpečil dostatočný podklad pre rozhodnutie vo veci, vzhľadom na rozporné tvrdenia strán v otázke užívania spoločnej nehnuteľnosti a nároku žalobcu na náhradu za užívanie jeho spoluvlastníckeho podielu. Následne bude úlohou súdu opätovne rozhodnúť a rozhodnutie odôvodniť v zmysle požiadaviek kladených na odôvodnenie súdneho rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 220 ods. 2 C.s.p., vrátane vysporiadania sa s argumentáciou žalobcu v odvolaní.

30. S prihliadnutím na uvedené, odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. c) C.s.p. Zákonným dôvodom pre zrušenie rozhodnutia podľa tohto ustanovenia, je neprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie. S poukazom na § 391 ods. 1 C.s.p., odvolací súd vracia vec súdu prvej inštancie, aby vec znovu prejednal a opätovne rozhodol.

31. O trovách odvolacieho konania rozhodne okresný súd v novom rozhodnutí vo veci v súlade s § 396 ods. 3 CSP.

32. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Bratislave pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

(1) Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,
a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu,
b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

(2) Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 C.s.p.).

(1) Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak
a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

(2) Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

(1) Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

(2) Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

(1) Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

(2) Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je
a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 C.s.p.).

(1) Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení.

(2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 C.s.p.).

(1) Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

(2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 C.s.p.).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 C.s.p.).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 C.s.p.).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 C.s.p.).